

Lausunto

06.05.2022

Asia: VN/3071/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi

Esitysluonnoksen kokonaisuutta koskevat kysymykset

Yleiset huomiot automaattista päätöksentekoa koskevasta sääntelykokonaisuudesta

Business Finland esittää lausuntonaan seuraavat huomiot esityskokonaisuudesta:

Business Finland kokonaisuudesta on säädetty laissa Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland- nimisestä osakeyhtiöstä (1146/2017). Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin (rahoituskeskus) toimintaan sovelletaan hallinnon yleislakeja ja Business Finland Oy:n toimintaan laeissa määritellyn soveltamisalan puitteissa. Sekä rahoituskeskuksessa että Business Finland Oy:ssä tehdään rahoituspäätöksiä ja näin ollen on välttämätöntä, että laissa yhtiön tehtäväksi säädettyihin päätöksiin on mahdollista soveltaa automaattiseen päätöksentekoon liittyviä säädöksiä samalla tavoin kuin se on mahdollista rahoituskeskuksessa sekä hallintolakiin että tiedonhallintalakiin ehdotettavien uusien säädösten osalta. Toimintatavat eivät Business Finland - kokonaisuudessa voi olla erilaiset.

Automaattista päätöksentekoa koskevat uudet säädökset koskisivat tilanteita, joissa asia ratkaistaan automaattisesti ennalta määritellyin kriteerein. Sen sijaan esitys jättäisi ulkopuolelle ne tilanteet, joissa hyödynnetään automatiikkaa päätöstä varten tarvittavien tietojen keräämisessä eli nyt säädettäväksi tarkoitettu menettely ei estäisi hyödyntämästä automaattisia tiedonkeruumenetelmiä sekä rahoituskeskuksessa että yhtiössä. Business Finlandin mukaan automaation suurimmat hyödyt saataisiin mahdollistamalla automaation nykyistä suurempi käyttömahdollisuus päätösten valmistelussa.

Uusien ehdotettujen säädösten mukaisesti automaattista päätöksentekoa ei voisi käyttää, jos kyse olisi harkinnanvaraisista päätöksistä. Esityksessä ei ole kuitenkaan selkeästi todettu, miten tuo harkinnanvaraisuus todetaan. Valtionavustuksia koskevien säädösten mukaisesti Business Finlandin tekemät rahoituspäätökset ovat kaikki harkinnanvaraisia. Sen sijaan rahoituspäätöksiin liittyy myös

selkeästi tilanteita, jolloin rahoituksen hakija ei ole yksiselitteisesti kelvollinen saamaan rahoitusta. Tällaisia tilanteita ovat esim. sellaiset, joissa hakijayritys on konkurssissa tai hakijayritys ei toimi Suomessa. Toisaalta tällaisia selkeitä on/off-kriteereitä ja tilanteita on vähän, mutta esityksen perusteella on tulkinnanvaraista, voisiko näissä selkeissä on/off -tilanteissa automaattista päätöksentekoa soveltaa. Toisaalta ei ole myöskään välttämättä tarkoituksenmukaista rakentaa automatisoituja päätöksentekoratkaisuja vain harvoin toteutuville tilanteille.

Lausunto tiedonhallintalain osalta:

Tiedonhallintalakiin 6a lukuun ehdotettujen edellytysten pitää myös automaattisen päätöksenteon osalta täytyä. Tiedonhallintalain uudet säädökset sisältäisivät näin ollen lisäedellytyksiä hallintolaissa annetulle automaattisen päätöksenteon mahdollistaville asioille. Tiedonhallintalakiin ehdotettujen uusien soveltamisalaa tarkentavien säädösten osalta pitää varmistaa, että automaattisen päätöksenteko on mahdollista samalla tavoin Business Finland Oy:ssä kuin se on rahoituskeskuksessa. Tarkennuksena voi todeta, että rahoituspäätökset sisältävät pääsääntöisesti sellaista harkintaa, johon automaattista päätöksentekoa ei ole mahdollista soveltaa, mutta ei ole tarkoituksenmukaista myöskään estää automaattisen päätöksenteon kriteerien täytyessä mahdollisuutta automatiikan hyödyntämiseen.

Huomiot ehdotetun sääntelyn suhteesta hallinnon lainalaisuuteen, hyvään hallintoon ja avoimuuteen sekä virkavastuuseen

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Miten arvioitte ehdotuksen ja siihen sisältyvien vaatimusten vaikuttavan päätöksenteon automatisoinnin kehittämiseen ja käyttöönottoon tulevaisuudessa? Mitä hyötyjä ja mitä haittoja ehdotuksella olisi tulevan kehittämisen ja automaation hyödyntämisen osalta?

- Onko ehdotetuilla muutoksilla vaikutuksia, joita esityksessä ei ole tunnistettu ja jotka eivät liity jäljempänä esitettyihin kysymyksiin?

-

Laki hallintolain muuttamisesta

Yleiset huomiot hallintolain 8 b luvusta

-

Huomiot automaattisen ratkaisemisen määritelmästä (53 e §:n 1 momentti)

-

Huomiot automaattisesti ratkaistavien asioiden käyttöalasta ja rajauksesta (53 e §:n 2-4 momentti)

-

Huomiot automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytyksestä (53 f §)

-

Huomiot automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta (53 g §)

-

Muut hallintolakia koskevat huomiot

-

Laki tiedonhallintalain muuttamisesta

Yleiset huomiot tiedonhallintalain 6 a luvusta

-

Yleiset huomiot tiedonhallintalain 13 a §:stä

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Jos organisaatiollanne on jo käytössä automatisoituja päätöksentekoprosesseja: Onko ehdotuksen vaikutukset olemassa oleviin automatisoituihin päätöksentekoprosesseihin arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

- Jos organisaatiollanne on jo käytössä automatisoituja päätöksentekoprosesseja: Jos käytössä olevasta automaattisesta päätöksenteosta jouduttaisiin luopumaan, millaisia resursseja nykyisten käsittelyvolyyymien ja -aikojen säilyttäminen ilman automatisointia edellyttäisi?

- Onko tiedonhallintalakiin ehdotetun 13 a §:n vaikutukset arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

-

Laki digipalvelulain muuttamisesta

Yleiset huomiot digipalvelulain 6 a §:stä

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Onko digipalvelulakiin ehdotetun 6 a §:n vaikutukset arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

- Miten arvioitte digipalvelulakiin ehdotetun 6 a §:n ja siihen sisältyvien vaatimusten vaikuttavan palveluautomaation kehittämiseen ja käyttöönottoon tulevaisuudessa? Mitä hyötyjä ja mitä haittoja ehdotuksella olisi tulevan kehittämisen osalta?

-

Laki rikosasioiden tietosuojalain muuttamisesta

Huomiot 13 §:ään ehdotettavasta muutoksesta

-

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Huomiot ehdotetusta voimaantulosta sekä siirtymäsäännöksistä

-

Asikainen Marianne
Innovaatiorahoituskeskus Business Finland